

Υπόθεση T-6/89

Enichem Anic SpA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

« Ανταγωνισμός — Έννοια των όρων “ συμφωνία ” και “ εναρμονισμένη πρακτική ”
— Συλλογική ευθύνη — Καταλογιστόν της παραβάσεως »

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα B. Vesterdorf, που ορίστηκε για να ασκήσει
καθήκοντα γενικού εισαγγελέα, της 10ης Ιουλίου 1991 II - 1627

Απόφαση του Πρωτοδικείου (πρώτο τμήμα) της 17ης Δεκεμβρίου 1991 II - 1628

Περίληψη της αποφάσεως

- 1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση της Επιτροπής που διαπιστώνει παράβαση — Ποιες αιτιάσεις μπορούν να γίνουν δεκτές
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)*
- 2. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Ακροάσεις — Μη οριστική μορφή των πρακτικών που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή — Διαδικαστική πλημμέλεια — Δεν υφίσταται
(Κανονισμός της Επιτροπής 99/63)*
- 3. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Προστασία των δικαιωμάτων του αμνημονεύου — Δικαίωμα των εμπλεκομένων σε διαδικασία μερών να τους κοινοποιείται η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων και να τη σχολιάζουν — Δεν υφίσταται*
- 4. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Έννοια — Σύμπτωση βουλήσεων ως προς την τμηρητέα στην αγορά συμπεριφορά
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1)*

5. *Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Εναρμονισμένη πρακτική — Έννοια — Συντονισμός και συνεργασία μη συμβιβαζόμενες προς την υποχρέωση κάθε επιχειρήσεως να διαμορφώνει αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά — Συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών κρίσιμων για τη διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής των συμμετεχόντων*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1*)
6. *Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Σύνθετη παράβαση εμφανίζουσα στοιχεία συμφωνίας και στοιχεία εναρμονισμένης πρακτικής — Έννοιας χαρακτηρισμός της ως « συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής » — Χωρεί — Συνέπειες ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να συγκεντρωθούν*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1*)
7. *Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Εναρμονισμένη πρακτική — Επίρρεασμός του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου — Ήκτιμάται συνολικά και όχι για καθέναν από τους μετέχοντες χωριστά*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1*)
8. *Ανταγωνισμός — Κοινοτικοί κανόνες — Παραβάσεις — Καταλογισμός — Πάση ενός κλάδου δραστηριοτήτων — Νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της παραβάσεως — Εξέλιπε — Καταλογίζεται στο νομικό πρόσωπο που συνεχίζει την εκμετάλλευση*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 85 § 1*)
9. *Πράξεις των κοινοτικών οργάνων — Αιτιολογία — Αιτιολογική αναφορά στις υποχρεωτικές υποβαλλόμενες γνώμες — Είναι υποχρεωτική — Έκταση — Απόφαση εκδιδόμενη κατ' εφαρμογήν των κανόνων ανταγωνισμού — Γνώμη του συμβούλου επί των ακροάσεων — Δεν είναι υποχρεωτική η υποβολή της*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 190*)
10. *Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ώφος — Καθορισμός — Κριτήρια — Παρελθούσα συμπεριφορά της επιχειρήσεως*
(*Κανονισμός του Συμβουλίου 17, άρθρο 15 § 2*)

1. Η απόφαση την οποία απευθύνει η Επιτροπή σε επιχειρήσεις ή σε ενώσεις επιχειρήσεων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν μπορεί να περιέχει αιτιάσεις νέες σε σχέση προς εκείνες που περιέχονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

2. Η μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακροάσεως που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή για τις συμπράξεις και τις δεσπόζουσες θέσεις και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια

της διοικητικής διαδικασίας δυνάμει να πληξει τη νομιμότητα της αποφάσεως στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον εμβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιαδή πλάνη.

3. Τα δικαιώματα του αμυνόμενου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων. Συγκεκρι-

μένα, η προστασία των δικαιωμάτων του αμυνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον, άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, καθώς και περί των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεών της. Αντιθέτως, η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής, με γνωμοδοτική απλώς αξία, που δεν έχει ως σκοπό να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία κατ' αυτών.

4. Για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο. Αυτό συμβαίνει οσάκις μεταξύ πλειόνων επιχειρήσεων υπήρξε σύμπτωση των βουλήσεων προς επίτευξη επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων.
5. Τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που ορίζουν την έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως

αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' ένα τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά.

Συνιστά εναρμονισμένη πρακτική η συμμετοχή σε συναντήσεις που έχουν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, κατά τις οποίες ανταλλάσσονται μεταξύ ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που έχουν κατά νουν να εφαρμόσουν στην αγορά, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που κρίνουν αναγκαίους ή τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους, διότι τις πληροφορίες αυτές ασφαλώς τις λαμβάνουν υπόψη οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά.

6. Δεδομένου ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό για μια σύνθετη, αλλ' ωστόσο ενιαία παράβαση, καθ' όσον συνίσταται σε μία συνεχή συμπεριφορά, χαρακτηρίζεται από ένα μόνο σκοπό και εμπιρίεχει ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές », μια τέτοια παράβαση μπορεί να χαρακτηριστεί ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », χωρίς να απαιτείται ταυτόχρονα και σωρευτικά η απόδειξη του ότι καθένα από τα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής.

7. Μια επιχείρηση πρέπει να θεωρείται ότι συμμετέσχε σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και ότι παρέβη, ως εκ τούτου, το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, άπαξ το αποτέλεσμα αυτό μπορούσε να προκύψει από τη συμπεριφορά του συνόλου των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και ασχέτως της επιρροής της ατομικής της συμμετοχής.
8. Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απευθύνεται σε οικονομικές ενότητες συγκροτούμενες από σύνολα υλικών και ανθρώπινων στοιχείων, που μπορούν να συντελέσουν από κοινού στη διάπραξη παραβάσεως της διατάξεως αυτής. Άπαξ αποδειχθεί η ύπαρξη μιας τέτοιας παραβάσεως, πρέπει να προσδιοριστεί το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως, ώστε να του καταλογιστεί η αντίστοιχη ευθύνη. Όταν, όμως, μεταξύ του χρόνου διαπράξεως της παραβάσεως και του χρόνου κατά τον οποίο η εταιρία που τη διέπραξε καλείται να υποστεί τις συνέπειες αυτής της διαπράξεως, το πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως έχει παύσει να υφίσταται νομικά, πρέπει, πρώτα απ' όλα, να εντοπιστεί το σύνολο των υλικών και των ανθρώπινων στοιχείων που συνέτρεξαν στη διάπραξη της παραβάσεως, για να εντοπιστεί, στη συνέχεια, το πρόσωπο που κατέστη υπεύθυνο της εκμεταλλεύσεως αυτού του συνόλου· κατ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η αδυναμία επιρρίψεως της ευθύνης στην επιχείρηση, η οποία θα ανέκυπτε λόγω εκλείψεως του προσώπου που ευθυνόταν για την εκμετάλλευσή της κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως.
9. Το ότι μια απόφαση εκδιδόμενη κατ' εφαρμογήν των κανόνων του ανταγωνισμού δεν περιέχει καμμία αναφορά στην έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι η εν λόγω έκθεση, η κοινοποίηση της οποίας στη συμβουλευτική επιτροπή για τις συμπράξεις και τις δεσπόζουσες θέσεις ή στην Επιτροπή δεν προβλέπεται σε καμμία διάταξη, δεν συνιστά γνώμη που πρέπει υποχρεωτικώς να υποβάλλεται στην Επιτροπή ως αρμόδιο για τη λήψη αποφάσεως όργανο.
10. Εν όψει καθορισμού του ύψους του προστίμου που επιβάλλεται λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει ήδη διαπιστώσει, στο παρελθόν, ότι μια επιχείρηση είχε παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού και της έχει, ενδεχομένως, επιβάλει κυρώσεις για τον λόγο αυτόν, μπορεί να ληφθεί ως επιβαρυντική για την επιχείρηση αυτή περίπτωση· αντιθέτως, η έλλειψη προηγουμένης παραβάσεως συνιστά κανονική περίπτωση, την οποία η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λάβει υπόψη ως ελαφρυντική.